1893-1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 222. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 21-го ЛИСТОПАДА 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, NOVEMBER 21, 1963 No. 222. VOL. LXX.

100-РІЧЧЯ ҐЕТИСБУРҐУ ПІД ЗНАКОМ ВОЛІ Й СПРАВЕДЛИВОСТИ ДЛЯ ВСІХ

Ґеттисбурґ, Па. — В 100-річчя битви під Ґеттисбурґом відбулася там на національному цвинтарі церемонія, в якій відзначувано ту подію з-перед одного віку, і під час якої виголошувано промови, що стояли під знаком волі й справедливости для всіх без різниці кольору шкіри, раси чи релігії. Колишній президент Двайт Д. Айзенгавер в 100-річчя з дня відкриття Ґеттисбурзького національного цвинтаря президентом Абрагамом Лінкольном в дні 19-го листопада перевів поновну дедикацію цього історичного місця, що є національною пам'яткою для всіх американців. В товаристві Айзенґавера були два визначні негри, потомки колишніх невільників, що їх звільнив Абрагам Лінкольн. Ці негри, — це славна співачка Маріян Андерсон, яка співала під час цієї церемонії, та Е. Вашингтон Ровдес — редактор і видавець часопису „Філядельфійська Трибуна", який одночасно є президентом Крайового Товариства Часописних Видавців. Промовляли Айзенгавер, губернатор Пенсилвенії Вілліям Скрентон і редактор Ровдес. На цю церемонію окреме звернення прислав президент Кеннеді, яке відчитано під час поновної дедикації цвинтаря, і в якому пишеться про те, що „Лінкольн направду дав нам новонароджену волю", але наше зобов'язання ніколи не скінчаться, бо ми мусимо постійно дбати про те, щоб наш уряд був з народу і для народу. Колишній президент Айзенгавер і редактор Ровдес закликали до здійснювання такого державного провідництва, яке, подібно як діяльність Лінкольна, поборювало б расові упередження та змагало б до того, щоб всі жили в дружній згоді. Редактор Ровдес казав, що коли б тепер стояв на тому цвинтарі Лінкольн, то він домагався б, щоб „негайно покінчити з громадянством другої кляси". На цвинтарі було 7,500 осіб, які в соняшному сайві бачили побоєвище з 1863-го року, на якому згинуло майже 50,000 вояків із обидвох воюючих сторін: конфедератів та вояків Унії. Генерал Айзенгавер сказав в промові, що ґеттисбурзька битва дасть вкінці такі наслідки, що всі зрозуміють, що не надармо пролито кров 100 років тому. Але тепер бачимо, що діло, яке здійснював Лінкольн, ще не є завершене, бо покищо тріюмфує людська слабість. Айзенгавер казав, що Лінкольн знав про те, що обов'язком людини є жити для цієї країни і готовість вмерти за неї на випадок потреби. „Як довго ця правда є нашою провідною зіркою, казав Айзенгавер, так довго самоврядування в нашому народі ніколи не минеться". Правдою є в демократії, що всі люди є створені Творцем як рівні істоти, і тому всі люди повинні мати рівні права в цій країні. Айзенгавер сказав, що Лінкольн все до нас кличе, щоб ми завжди так діяли для добра нашої країни, як це робили ті вояки, що віддали за неї своє життя. Губернатор Скрентон сказав, що зійшлися оті тисячі людей не Лінкольна ради, але на те, щоб ми могли відновити свої думки й пригадати собі наші зобов'язання у відношенні до свого народу, який не докінчив ще того, що почалося 100 років тому на побоєвищі в Ґеттисбурґу.

УНІВЕРСИТЕТ В ТОРОНТІ ФОРМАЛЬНО ПРОГОЛОСИВ ВИПУСК АНГЛОМОВНОЇ ЕНЦИКЛОПЕДІЇ УКРАЇНОЗНАВСТВА

ПРЕЗИДЕНТ УНІВЕРСИТЕТУ І ДИРЕКТОР ВИДАВНИЦТВА, ГОЛОВА ГОЛОВНОЇ РАДИ НТШ, ПРЕДСІДНИК ТА ЕКЗЕКУТИВНІ УРЯДОВЦІ УНС, НАЙБЛИЖЧІ СПІВРОБІТНИКИ ГОЛ. РЕДАКТОРА ПРОФ. ВОЛ. КУБІЙОВИЧА ТА ПРЕДСТАВНИКИ ПРЕСИ І ГРОМАДЯНСТВА ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ЦЕРЕМОНІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ КНИГИ.

Торонто, Канада. — Минулого понеділка, 18-го листопада, тут у приміщеннях місцевого Університету відбулась у пополудневих годинах врочиста церемонія формального проголошення випуску та публічної презентації першого тому монументальної Англомовної Енциклопедії Українознавства, приготованої Науковим Товариством ім. Шевченка під головною редакцією проф. д-ра Володимира Кубійовича і виданої Видавництвом Університету Торонта стараннями і коштом Українського Народного Союзу. В церемонії, влаштованій Університетом, взяв участь президент цього ж Університету д-р Бізель, директор університетського В-ва Женере та члени його штабу, голова Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка проф. д-р Роман Смаль - Стоцький, найближчі співробітники головного редактора Енциклопедії, проф. д-ра Володимира Кубійовича, — який з уваги на віддаль та навал праці не міг взяти особистої участи в цьому святі — проф. д-р Юрій Луцький, якому в головній мірі треба завдячити те, що Енциклопедія появилася у В-ві Університету в Торонті, проф. д-р Юрій Шевельов, проф. д-р Ярослав Пастернак та інші. Спонзора, Український Народний Союз репрезентували його головні екзекутивні урядовці: гол. предсідник Йосип Лисогір, гол. секретар д-р Ярослав Падох і гол. касир Роман Слободян та редактори А. Драган і З. Снилик. Канадійську канцелярію УНС у неприявності її директора п. Б. Зорича, репрезентував відомий союзовий діяч п. М. Мота. Досить численно була заступлена місцева українська преса, як і місцеві українські організації й установи, хоч деяка кількість запрошених, між ними голова Канадійського НТШ проф. д-р Євген Вертипорох були перешкоджені. Церемонію презентації книжки започаткував вітаючи приявних, директор В-ва п. Марш Женере, підкресливши в своїй промові важливість такої публікації та висловлюючи признання зокрема головному редакторові проф. д-рові Володимирові Кубійовичеві та його співробітникам і УНСоюзові за „добре виконану працю". На закінчення своїх завваг п. Женере передав один примірник оправленої в шкіру Енциклопедії гол. предс. УНСоюзу Й. Лисогорові, який зі свого боку висловив надію, що тільки-що опублікована Енциклопедія займе належне їй місце між найважливішими джерельними працями на полицях бібліотек багатьох виховних і публічних інституцій та зробить добру прислугу дослідникам слов'янського світу.

UKRAINE
A CONCISE ENCYCLOPEDIA

На закінчення свого виступу п. Лисогір зі свого боку висловив подяку Університетові й його В-ву та проф. д-рові Кубійовичеві і професорам д-рові -. Луцькому, д-рові Ю. Шевельову і багатьом іншим, завдяки праці яких ця велика книга могла появитися. Від імени Наукового Т-ва ім. Шевченка промовляв його голова проф. д-р Роман Смаль-Стоцький з Маркетського університету. Проф. Стоцький насамперед з'ясував коротко незавидну долю української науки в неволі та зусилля мужів цієї науки й їх установ, у першу чергу Наукового Товариства НТШ, здобути для цієї науки належне їй місце в світі. Висловивши в імені НТШ велику вдячність головному редакторові проф. д-рові Вол. Кубійовичеві й його співробітникам, зокрема редакторам поодиноких охоплених першим томом Енциклопедії ділянок: покійному вже проф. З. Кузелі (Етнографія), проф. д-рові Ю. Луцькому (Література), проф. д-рові Ол. Оглоблинові (Історія), проф. д-рові Ю. Шевельову (Мова) та ін., як і У. Н. Союзові за його зусилля, щоб ця монументальна праця українських науковців була опублікована, проф. Роман Смаль-Стоцький подякував Університетові в Торонті за публікацію книги. Окремого листа з привітанням на це зібрання та із з'ясуванням ідеї видання Англомовної Енциклопедії Українознавства та її поступового здійснювання надіслав проф. д-р Володимир Кубійович.

(Виголошені й надіслані завваги та привітання з нагоди публічної презентації Англомовної Енциклопедії Українознавства В-вом Університету в Торонті 18-го листопада ц.р. будуть в цілості опубліковані в одному з найближчих чисел „Свободи", присвяченому справі випуску АЕУ).

Знайомство з книжкою — примірники якої були в приміщеннях, в якому відбувалося зібрання — та обмін думками на цю тему продовжувались опісля в товариських, приватних розмовах.

Камбоджа зреклася американської економічної і військової допомоги

Пномпенг. — Князь Народом Шіганук, диктаторський прем'єр Камбоджі, проголосив на вічі 20.000 своїх земляків на спортовому стадіоні, що його уряд рішив виректись американської фінансової допомоги, яка охоплювала коло 24 мільйони дол. річно, та американських військових і технічних дорадників. В Камбоджі, що нараховує 6 мільйонів населення, є коло 300 американців, в тому числі 65 старшин і підстаршин. Камбоджа дістала незалежність в 1954 році у Женевському договорі, що колишню французьку колонію Індо-Китай поділив між три новопосталі незалежні держави: Ляос, В'єтнам і Камбоджу з тим, що В'єтнам відразу поділено на північну комуністичну і південну вільну країну. Народи Шіганук закидає Америці, що вона підтримувала політичних емігрантів і військових партизанів, які намагаються скинути диктаторський і комунофільський режим Шіганука, та що американці підтримують підпільне радіо Вільної Камбоджі. Зокрема Шіганук сердитий на Америку, яка активно підтримує прозахідній Сіям і Південний В'єтнам, звідкілля ведеться пропаґанди проти існуючого в Камбоджі режиму. Американські власті рішуче відкидають закиди, наче б вони брали участь в будь-якій змові проти режиму Шіганука. Цей останній заявив, що Камбоджа продовжуватиме дипломатичні взаємини з ЗДА. Американські чинники сумніваються, чи Шіганук захоче виректись політики „невтральности" і віддати себе під контролю комуністичного Китаю.

Владики з арабських країн — проти постанови про жидів на Соборі

Рим. — Три владики із Середнього Сходу, а саме кардинал-патріярх Антіохійський із Сирії, Коптійський патріярх з Александрії в Єгипті і Мелхітський патріярх з Ливану виступили в минулий понеділок проти включення в декрет „Про Церкву" глави, яка звільняє жидів, як нарід, від вини за мученицьку смерть Христа, мотивуючи, що воно подобало б на упривілеювання жидів, коли водночас промовчується про ті народи й віровизнання, які інколи є менш ворожі у відношенні до Католицької Церкви, як жиди. З ними солідаризувався кардинал Ернесто Руффіні з Палермо на Сицилії, один з представників так званого консервативного табору на Вселенському Соборі. Хоч та глава, що стосується жидів, позбавлена політичних ноток і трактує справу виключно з догматичного становища, проте у виступах владик з арабських країн відчувалось, що вони лякаються політичних наслідків такого проголошення, з уваги на арабсько-жидівську ворожнечу. Однак більшість з-посеред 10-ох промовців на понеділковому засіданні Конґресу знову задеклярувались, як прихильники поступового крила Собору. Проєктовану постанову про жидів палко підтримував кардинал Джозеф Ріттер з Сант Луїсу. Французький архиєпископ з Руєну, Жозеф Марі-Мартен, був оплескуваний членами Собору, коли він підкреслював заслуги кардинала Беі, який став наче символом поступу й примирливосви в нарадах Собору. Потім, у вівторок 19 ц.м. сам кард. Авґустин Беа палко боронив документ про очищення жидівського народу від вини в убивстві Христа та покликався при цьому виразно на волю померлого Папи Івана XXIII. У тому самому дні Вселенський Собор привітав оплесками пред'явлений бельгійським архиєпископом Емілем Жозефом Марі де Смедтом текст-деклярацію про свободу віровизнання, в тому розумінні, що кожна людина може згідно з своєю совістю та з вірою в Бога виконувати свої релігійні практики.

БАРҐҐОРН УПАВ ЖЕРТВОЮ ПЛЯНОВОЇ ПРОВОКАЦІЇ СОВЄТІВ

Проф. Ф. Ч. Барґґорн

Вашингтон. — Професор Єйльского університету Фредерік Ч. Барґґорн виявив подробиці його арештування, з яких виходить ясно, що совєтські власті піймали його пляново в пастку, наславши на нього провокатора. Коли він вертався 31-го жовтня ц. р. до готелю Метрополь в Москві і висів перед готелем з авта коло пів 8-ої вечером, якийсь молодий чоловік, якого він в житті не бачив, підбіг до нього і спитав: його: „Ви американець?" Коли Барґґорн притакнув — той молодець віпхав йому в руку якийсь згорток паперу, неначе звинену в рульон газету. „Я зробив глупу помилку — заявив Барґґорн — що той папір у кишеню, думаючи, що це якась совєтська пропаґанда". В цій хвилині з автомашини, що стояла побіч, вискочили два совєтські аґенти, вхопили Барґґорна під руки і затягнули до авта. Там вони його скували і завезли до Луб'янки. Барґґорн не знає, які це були папері, бо навіть не мав часу подивитись на них. У слідстві показували йому щось, що подобало на той згорток і Барґґорнові здавалось, що там були якісь світлини. Але — каже він — коли б навіть це були якісь фотознімки військового характеру, то він на них не розумівся би, бо в житті не мав діла з військовими справами і на них зовсім не визнається. Барґґорн не захотів потвердити, що на нього провокаційно заклали пастку, але він ствердив, що журналісти дістали факти, на основі яких можуть робити довільні висновки. Цю історію з Барґґорном большевики затіяли внавечер'я його запляннованого від'їзду до Варшави, після одномісячного перебування в Совєтському Союзі. Проф. Барґґорн перевів у вівторок 19-го листопада коло 5 годин у Державному Департаменті у Вашинґтоні, де докладно подав уні подробиці його арештування, допитів і звільнення та після того короткий зміст того передав журналістам. Пресові коментарі такі, що спосіб арештування Барґґорна вказує на те, що большевики рішили дістати в свої руки будь-якого знатного американця, якому пришили б латку „шпигуна" та могли виміняти за своїх дійсних шпигунів в ЗДА. Саме напередодні арештування Барґґорна — арештовано в Ню Джерзі трьох совєтських громадян, приловлених на гарячому у виконуванні шпигунських функцій. Двох „дипломатів" з совєтської місії в ОН звільнено і видалено, а третій, шофер з совєтської торговельної аґензії Іґор А. Іванов, перебуває у в'язниці. Також ув'язнений американський громадянин Джон Вільям Бутенко. Барґґорн не підписав у в'язниці ніякого „признання" ані взагалі не складав ніякої заяви, а підписав тільки протокол із списаними запитами і відповідями, як вони були під час допитів. Він твердить, що поводились з ним розмірно пристойно. Випитували його, між іншим, докладно за його діяльність в рр. 1949—51, коли він належав до американської комісії, яка переслухувала в Західній Німеччині втікачів із Сходу. Барґґорн пояснює, що тодішні допити мали на меті устійнити відносини в Совєтському Союзі, настрої населення, існуючу державну систему і т. п., але все це большевики можуть підтягати під своє розуміння „шпигунства". Звільнили його після 16-х днів в'язнення, попередивши на дві години перед тим, як під поліційною ескортою відвезли його на летовище і відіслали до Англії.

Арґентина остерігає ЗДА проти репресій за сконфісковану нафту

Буенос Айрес. — Арґентинський міністер закордонних справ д-р Міґуель А. Заваля Ортіз заявив, що його країна може відповісти сильнішою акцією, якщо ЗДА припинять свою допомогу Арґентині внаслідок того, що Буенос Айрес уневажнив нафтові контракти з американськими нафтовими компаніями. Так зареаґував д-р Заваля Ортіз на домагання деяких членів Конґресу, щоб президент Кеннеді негайно припинив допомогу Арґентині. Арґентина, казав він, не вийде з рівноваґи, в Арґентині панує демократія і справедливість, і уряд бажає собі приязних взаємин із ЗДА. Коли б ЗДА зарядили репресії проти Арґентини, то вони на цьому багато втратили б, бо вони мають багато інших інвестицій в Арґентині, а не тільки нафтові. Американці вклали свої капітали в корабельні підприємства, летунські лінії, хемікалії, важкий промисл, в автомобільні компанії та інші підприємства. ЗДА мають збалянсований бюджет з Арґентиною. Арґентина не мусить так багато купувати в ЗДА, як це було досі, казав арґентинський міністер закордонних справ в пресовому інтерв'ю. Арґентина зможе пошукати собі кредиту в інших країнах, а не в американських банках. Арґентинський нарід знає, що те, що „називається допомогою, є в своїй основі прибутками для тих, які роблять інвестиції, або для тих, які дають позички на великі відсотки". — казав д-р Заваля Ортіз.

Між Альжиром і Марокко прийшло до тимчасового порозуміння

Аддіс Абеба. — На конференції 32-ох міністрів закордонних справ всіх „кольорових" держав Африки в столиці Етіопії прийшло до тимчасового порозуміння між Альжиром і Марокко, що їх кордонний спір був причиною скликання тієї конференції. Обидві держави погодилися на сьомичленну комісію, яка має розглянути їхній спір і представити свої рекомендації, як його конкретно компромісово розв'язати. До цієї комісії ввійшли Етіопія, Малі, Сенеґаль, Побережжя Слонової Кости, Судан, Танґаньїка і Ніґерія. Альжир заявив, що він вдоволений складом тієї комісії, бо всі її члени відомі, як прихильники „африканської єдности" і противники встрявання до африканських спорів третіх чинників. Альжир підкреслив ще раз своє становище, що не можна квестіонувати тих кордонів новопосталих держав, які були в колоніяльному періоді, бо країна визволилась цілістю, а не частинами. Знову ж Марокко, яке заступає принцип, що за колоніяльного періоду були тимчасові і колоніяльною державою накинені кордони, висловило вдоволення, що до тієї комісії не ввійшла Об'єднана Арабська Республіка, яка відразу почала людьми і зброєю помагати Альжирові в його війні проти Марокко.

Західньо-німецький канцлер переведе наради у Парижі й Вашинґтоні

Бонн. — Новий західньо-німецький канцлер д-р Людвіґ Ергард уперше після перебрання урядування від Конрада Аденауера виїздить цього тижня поза Німеччину на важливі розмови до Парижу й Вашинґтону. На четвер і п'ятницю цього тижня були заповіджені наради Ергарда з французьким президентом де Голем і членами його уряду, а безпосередньо відтіль Ергард відлетить на 5-денні наради до Вашинґтону. Сам він виявив, що сподівається знайти в розмовах з де Голем розв'язку поважного спору, який іде внутрі Спільного Господарського Ринку на темі цін на хліборобські продукти. Французькі ціни куди нижчі від німецьких і Франція не хоче піднести їх, бо це пошкодило б експортові харчових продуктів з Франції, що вдарило б по французьких фермерах, які й так переживають затяжну кризу, — а західньо-німецькі хлібороби не хочуть обнизити своїх цін. Ергард пригадав своїм землякам і французам, що основники Спільного Господарського Ринку згори здавали собі справу, що окремі членські держави того бльоку будуть примушені нести жертви для спільної загальної користи.

В АМЕРИЦІ

● **Палата Репрезентантів** признала 1,562,964,000 дол. на військові конструкції в ЗДА і за кордоном. За толосували 332 конґресмени, а проти — 5. Цей законопроєкт переслали до Сенату. Ця сума йде на військові бази та на мешканеві доми для військового персоналу та родин військовиків.

● **На зборах Американсько-**Нуклеарного Товариства говорив представник Крайової Лябораторії Р. Філіп Геммонд, який домагався, щоб збудували величезну нуклеарну фабрику, де можна було б осолоджувати морську солону воду та тим способом розв'язати проблему води, якої недостає в деяких районах, або в деякому часі.

● **34-річний адвокат** із Блумінґтону, Індіяна, Джан Р. Глен, зізнаючи в Палатній Комісії в справі протиамериканської діяльности, признався до того, що він має ідеологічні в'язки з Союзом Молодих Соціялістів, бо він погоджується з троцькістською програмою цієї організації. Глен їздив в літі ц.р. на Кубу разом із студентами, яких запросив туди Фідель Кастро.

● **Конґресмен демократ** із Джорджії Карл Вінсон, голова Палатної Комісії Збройних Сил, відзначив 80-річчя з дня народження. Він служить як конґресмен вже 26-ту каденцію і заявляє, що в найближчому році не буде вже кандидувати, навіть якби його про це просив президент Кеннеді.

● **Директор Національної Ля**бораторії д-р Алберт Крю нарікає на те, що „дуже мале число старається зрозуміти головні завдання теперішньої науки". Він казав, що науковці не вияснюють ширшому колу людей проблем своїх дослідів. Але вини тут більше громадянства, яке не цікавиться науковими проблемами, і тому науковці не мають кому вияснювати, над чим вони працюють.

● **93-річна панна Джессі Ро**зенфелд відзначала одночасно 73-річчя праці для Конґреґації Еману-Ель в Ню Йорку. Вона до 83-го року життя щороку їздила за кордон, побувавши на всіх континентах, а тепер відвідує театри, музеї та читає історичні твори, бо любить історію.

В Ню Йорку створено другу клітину „ЗАРЕВО"

Ню Йорк. — В неділю 10-го листопада 1963, відбулися тут в УНДомі 32 студентів основоположні Загальні Збори Українського Студентського Т-ва „Заревo", 2-ої клітини, поруч вже існуючого Академічного Товариства. Збори відкрила в імені ініціятивної групи Ірина Демидович, а проводила ними президія в складі: Роман Куделя — предсідник і Люба Стебельська — секретарка. З інформативними доповідями про „Зарево" його цілі і завдання виступали Лев Халупа, Анна Процив і Павло Дорожинський. Після запитів і дискусії над виголошеними доповідями, збори вибрали першу управу в складі: Лев Холупа — голова, Микола Сітницький — заст. голови, Люба Стебельська — секретар, Роман Куделя — фін. референт й Ірина Демидович — орг. референтка. В новій клітині зорганізована студентська молодь, яка недавно закінчила середні школи і тепер студіює на перших семестрах високих шкіл в Ню Йорку.

● **Альжирський уряд** заповів нав'язання в недалекому майбутньому дипломатичних взаємин з Ватиканом. Водночас він заявив своє вдоволення з приводу участи на Вселенському Соборі у Римі п'ятьох католицьких владик з Альжиру, під проводом архиєпископа Леона-Енсієни Дюваля. Махоммеданський альжирський уряд підкреслює, що в Альжирі завжди були і є приязні взаємини між махоммеданами й католиками.

Наукове Товариство ім. Шевченка та інші товариства вшановують 50-річчя смерти Лесі Українки

Ню Йорк. — В неділю, 24-го листопада 1963 р. відбудеться в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79 вулиця в Ню Йорку, Урочистий Вечір, присвячений 50-річчю смерти Лесі Українки. З цієї нагоди Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА влаштовує в годині 4-тій по пол. Наукову Конференцію, на якій будуть виголошені такі доповіді: д-р Софія Карпінська говоритиме про „Драматичну творчість Лесі Українки в світлі чужомовної критики", мґр. Ірина Пеленська дасть доповідь про „Прометеїзм Лесі Українки", а мґр. Леся Храплива виголосить доповідь н. т. „Виховні проблеми у Лесі Українки". По закінченні Наукової Конференції — Світова Федерація Українських Жіночих Організацій, Окружна Рада Союзу Українок Америки та Золотий Хрест в Ню Йорку — влаштовують в годині 6-тій вечером в тій же залі, Святочний Вечір з такою програмою: Ізидора Петрівна Борисова говоритиме про „Спогади з життя її сестри, Лесі Українки", а мґр. Жанетта Я. Ковалюк виголосить англійською мовою доповідь про „Життя і творчість Лесі Українки". З черги відбудеться концертова частина Вечора, на якому виступлять: Марія Лисогір, сопрано, що відспіває три пісні, а саме „Як умру" (музика О. Бобикевича), „Останні квітки" (музика М. Фоменка і „Надія" (музика М. Фоменка) — всі три пісні до слів Лесі Українки. З черги Театр Живого Слова, під керуванням Олімпії Добровольської дасть монтаж ліричних творів Лесі Українки. Музичний супровід обняла Марія Цісик.

У СВІТІ

● **Еспанський уряд** злагіднює своє становище у відношенні до баптистів. Проголошено, що надалі баптистська церква в Мадриді матиме право вивішувати назверх повідомлення про свої Богослужби й інші відправи, чого до цього часу не вільно було їй робити це. Дальші поступки передбачається під впливом поступової постави Вселенського Собору в Римі.

● **Одно римське видавництво** почало друкувати у тижневих випусках „Божеську Комедію" Данте з багатими ілюстраціями і популярними поясненнями. Один такий тижневий зшиток коштує рівновартість 40 центів. Цілість буде закінчена у 100 щотижневих зшитках. Це видання вшановує 1700-ні роковини народження Аліґієрі Данте, що припадуть на 1965 рік.

● **У головному комуно-китайському** щоденнику „Єнмін Іх Пао" в Пейпінґу в останній статті, звернeній проти Совєтського Союзу, Хрущова і водночас Америки, пишеться таке: „Стало ясно, що американські імперіялісти не перемінились в янголів після того, як Хрущов почав читати Біблію і співати псальми; вони не перетворились в побожних буддистів, хоч Хрущов почав молитися і спалювати ладан. І хоч як Хрущов старається вислуговуватись американським імперіялістам, то ці останні не виявляють ніякої вдячности йому".

● **В Ганновері в Західній Німеччині** засуджено на досмертну в'язницю 52-річного Ґюнтера Фукса, якому доказано, що під час нацистської окупації в Польщі він сам убив 9-ох жидів у Лодзі та брав участь у винищенні тамошніх 15.000 жидів. Його колишнього зверхника д-ра Отто Брадфіша засуджено на 13 років за участь у тих самих злочинах.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mony orders виставляти на: "Svoboda"

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертаються тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Свідоцтво зрілости

Директор Видавництва Університету Торонта п. Марш Женере, передаючи минулого вівтірка, 18-го листопада, під час спеціяльної церемонії в приміщеннях того університету, в приявності його президента д-ра Візеля й запрошених гостей, перший примірник першого, надрукованого в цьому Видавництві тому Англомовної Енциклопедії Українознавства головному предсідникові Українського Народного Союзу п. Иосипові Лисогорові, м. і. ствердив, що всі причетні до публікації цієї книги: головний редактор проф. д-р Володимир Кубійович та його співробітники, Наукове Товариство ім. Шевченка, під фірмою якого ця книга була приготована, та Український Народний Союз, стараннями і коштом якого вона появилася друком, що всі ці особи й інституції видержали велику пробу і склали іспит. Свідоцтвом цього успішно складеного іспиту, іспиту української науки, української правди, української наполегливости й видержливости та українського завзяття є велика, гарно оформлена книга знань про Україну, яку один з найбільших авторитетів слов'янознавства в Америці, проф. Ернест Сіммонс, у своїй передмові до неї, називає твором у сенсі „найкращих традицій наукової об'єктивности", „вже саме існування якого не тільки само по собі надає розмірів ідентичности Україні та її народові як нації, але також поширює обрії знання всіх серйозних дослідників цієї ділянки, як і великої кількости англомовних чоловіків і жінок, що могли б мати бажання познайомитися з її сторінками".

Наші установи, Український Народний Союз і „Свобода", дали свій скромний вклад у здійснення цього великого задуму, і вже з цієї простої причини в оцінці публікації цієї книги ми повинні вистерігатися того, що могло б уважатись за перебільшення. Але чи в наших обставинах і можливостях можна вартість цієї події перебільшити? Поминаючи вже факт, що підготова книги забрала понад десять років великої і часто, здавалося б, непосильної в наших умовах праці, як і поминаючи те, що її випуск коштував УНСоюзові десятки тисяч долярів, поява цієї книги творчими зусиллями українських науковців у діяспорі та старанням і коштом української установи поза Україною, в обставинах посиленого походу багатьох явних і скритих ворогів української правди та її іґнорантів, таки мусить уважатись за подію великої ваги й — сміливо можна твердити — історичного значення й вартости. Цитований уже автор передмови до Англомовної Енциклопедії Українознавства, проф. Ернест Сіммонс, познайомившись з родом, якістю і кількістю охопленого нею матеріялу, видвигає в цій же передмові далекойдучі висновки й рекомендації: „В наших осередках слов'янських студій повинно значно скріпитись зосередження на Україні. Повинні бути встановлені додаткові катедри українознавчих студій, повинні бути розбудовані бібліотечні ресурси, а у важливіших дисциплінах з цієї ділянки більше підручників і джерельних праць, що відповідали б спеціяльним вимогам англомовних дослідників, повинні бути приготовані й опубліковані . . .", бо досі „в усіх студійних зусиллях непропорційно мало уваги приділювано українським студіям, дармащо Україну, з її понад 40 мільйонами народу, перевищує кількістю населення і величиною території між усіми слов'янськими народами тільки Росія".

Можна сподіватися, що до подібних висновків, як їх поробив проф. Сіммонс, прийдуть й інші, які познайомляться з Англомовною Енциклопедією Українознавства. Університет в Торонті, видавець книги, у своїх заввагах на цю тему стверджує, що „університети, урядові аґенції і всі, хто інтересується Східньою Европою, знайдуть у цій Енциклопедії багатство захоплюючого і роз'яснювального матеріялу, що його не можна знайти англійською мовою ніде інде".

Очевидно, що Англомовна Енциклопедія Українознавства, як і все на цьому світі, не є досконалим, завершеним твором. Очевидно, що при всіх подивуґідних і прямо неймовірних зусиллях, що їх виявив при редаґуванні її головний редактор проф. д-р Вол. Кубійович, книга може мати тут і там деякі недомагання, і про них найкраще знає сам проф. Кубійович. Але все це, думаємо, є мізерією в порівнянні з тим історичним досягненням, що ним є приготування і тепер публікація цієї, мабуть першої направду джерельної, направду всебічної і направду единої в своєму роді книги Української Правди. Факт, що на подібну працю не спромоглися досі еміґрації інших народів, які в поодиноких випадках може і вдесятеро перевищують українську іміґрацію своєю численністю і своїми ресурсами, говорить своєю мовою.

Опублікований перший том Англомовної Енциклопедії Українознавства є тільки початком. Рівночасно бо ведеться інтенсивне завершування підготови матеріялів для другого тому, а в пляні є ще й дальші томи. Але початок, зроблений публікацією першого тому, можна справді вважати „більше, ніж половиною", мавши на увазі, що при другому та евентуальних дальших томах відпадуть численні трудноці, що існували при підготові першого тому, від встановлення системи транслітерації й термінології починаючи, а на пошукуваннях видавця кінчаючи.

Очевидно, що завершення великого й коштовного задуму залежить не тільки від безпосередньо заанґажованих у його здійснюванні осіб й інституцій, але й від найширшого загалу нашого громадянства. Воно повинно допомогти поширити цю книгу, щоб вона не була дорогоцінністю на дні моря, але стала практичною вартістю в наших власних бібліотеках, у бібліотеках наших американських і канадійських співгромадян, зокрема в університетських та публічних бібліотеках. Ця бо книга є рівночасно свідоцтвом славного минулого і трагічного сучасного нашої Батьківщини, як і свідоцтвом нашої власної зрілости.

Фатальна дата

16-го листопада цього року минуло тридцять років з часу, як З'єднені Держави Америки погодилися визнати Совєтський Союз і встановити дипломатичні взаємини із совєтським режимом, що його очолював тоді Сталін, як перший секретар ЦК совєтської компартії. Сталося це за ініціятивою тодішнього американського президента Френкліна Д. Рузвелта, який, прийшовши до влади в Білому Домі, одним із перших своїх завдань встановив „нормалізацію" взаємин між ЗДА і СССР. У переговорах совєтську сторону репрезентував Максим Літвінов, тодішній народний комісар закордонних справ СССР.

Визнання Совєтського Союзу Америкою проходило в супроводі рішучих протестів американської суспільної опінії, зокрема національних груп у ЗДА, які слушно звертали увагу на те, що совєтська система не має нічого спільного з демократією, що совєтська система є наскрізь тоталітарна, що СССР, як і колишня царська Росія, є тюрмою народів. І ще треба пригадати, що переговори в справі встановлення дипломатичних взаємин із Совєтським Союзом відбувалися в той час, коли на Україні шалів штучно зорганізований нелюдським комуністичним режимом страхітливий голод, жертвою якого падали мільйони людей. Керівники тодішньої американської політики не взяли всіх цих фактів до уваги, і це мститься досьогодні не тільки на американській зовнішній політиці, але й в усьому міжнародньому житті. Абстрагуючи бо від таких чи інших, не раз дуже сумнівних, економічних користей, якими керувалися ініціятори договору 1933 року в ЗДА, цей договір був надзвичайно корисний тільки для совєтської сторони, зміцнюючи становище Совєтів на міжнародному полі і даючи їм можливість закріпитися внутрішньо коштом масових чисток, репресій і народовбивчих акцій.

Свідомість вчиненої в той час основної помилки з визнанням Совєтського Союзу залишилася живою серед американської суспільної опінії, і сьогодні багато американських науковців і публіцистів ставляться критично до договору 1933 року, вважаючи дату його підписання фатальною датою в історії Америки. Тому тридцятиріччя цього договору не знайшло майже ніякого відгомону у ЗДА. Не відзначили цієї дати ні американські офіційні чинники, ні коментатори американських газет та журналів.

Широко відзначили цю фатальну для ЗДА і поневолених Москвою народів єдино тільки Совєти — ті, що найбільше на ньому скористали і користають. В усіх совєтських газетах, починаючи від московських „Правди" й „Ізвєстій", день 16 листопада 1933 року відзначено ентузіястично. В статтях з цього приводу підкреслювано конечність дальшого розвивання дружніх взаємин між обома країнами, Совєтським Союзом і ЗДА, поширення й укріплення коекзистенції в політичній, економічній і особливо у торговельній ділянках, як і в ділянці культурних взаємин. Тридцятиріччя встановлення дипломатичних взаємин відзначила Москва також урочистою сесією заснованого виключно з совєтської ініціятиви Інституту совєтсько - американських зв'язків і висланням до ЗДА 16-членної місії під проводом президента цього інституту акад. Блохіна.

Проте, як це часто буває ізноторійними злочинцями, що намагаються прикидатися чесними й миролюбними людьми, Москва виявила своє справжнє обличчя у безпідставному ув'язненні під закидом шпигунства американського професора Барґгорна, показуючи цим ЗДА і світові, як вона розуміє „дружні взаємини", коекзистенцію і тому подібні пропаґандивні гасла. Заарештування Барґгорна було з цього погляду дуже повчальною лекцією для американського світу, тим більше промовистою, що відбулося воно саме напередодні тридцятиріччя встановлення дипломатичних взаємин між ЗДА й СССР і було кричущим порушенням постанов цього договору.

МЕДИЧНА ОПІКА НАД СТАРШИМИ

Минулого тижня знов згадали справу медичної опіки над старшими особами, про яку цього року, здається, зовсім забули, хоч два роки тому ця справа була дуже популярною, і президент Кеннеді заявляв, що належить вона до тих проблем, які треба в першу чергу розв'язати.

Справу медичної опіки для старших порушив Президент на пресовій конференції в четвер 14-го листопада, коли журналісти запитали, що він думає про звіт, опублікований напередодні Крайовим Комітетом в справі опіки над старшими.

18-го листопада в користь законопроєкту про медичну опіку в рямках соціяльного забезпечення виступав у Палатній Комісії Способів і Засобів секретар праці Ентоні Селебрізі.

Згаданий Крайовий Комітет складається з 12-ох осіб, що, як приватні люди, протягом року обмірковували пекучу проблему медичної опіки над особами у віці понад 65 років, які в більшості живуть із малих пенсій і не мають засобів на лікування у випадку тривалої недуги або важкої операції.

Крайовий Комітет в справі опіки над старшими має в своєму складі аж трьох колишніх членів кабінету президента Айзенгавера: секретарів здоров'я Артура С. Флеммінґа і Маріона Б. Фолсома та секретаря праці Артура Ларсона. Інші його члени — це представники приватних забезпеченевих аґенцій, шпиталів, медичних факультетів і різних бизнесових та виховних організацій.

Комітет у своєму звіті стверджує, що теперішній закон, підтримуваний урядом президента Айзенгавера, не відповідає своєму призначенню, бо передбачає медичну допомогу тільки для тих осіб у віці понад 65 років, які можуть доказати, що вони не мають жадних засобів на лікування. Отже, теперішній закон можна вважати нагородою для тих людей, які не ощаджували грошей, бо тільки вони мають привілей користати з федеральної допомоги на випадок недуги. До того ж численні старші особи соромляться звертатися по допомогу, вважаючи, що це понижує їх гідність.

Уряд президента Кеннеді ще в 1961-му році вніс у цій справі законопроєкт, який викликав спротив Американського Лікарського Товариства. Згадане Товариство вважає, що медична опіка над старшими не може належати до соціяльного забезпечення, на яке треба б збільшити внески як від працедавців, так і від робітників, і на поборювання урядового законопроєкту призначило значні фонди.

У 1961-му році почалася завзята боротьба за і проти цього законопроєкту, але цього року про нього згадувано лише на початку нової сесії поміж проєктами, що їх вніс уряд до Конґресу.

У понеділок 18-го листопада Палатна Комісія Способів і Засобів почала переслухання в справі урядового законопроєкту про медичну опіку над пенсіонерами, беручи під увагу звіт згаданого вище Крайового Комітету, в якому пропонується компроміс між урядовим законопроєктом і тими законопроєктами, автори яких противляться тому, щоб медична опіка входила в рямці соціяльного забезпечення.

Цей Комітет пропонує, щоб: 1) оплату за перебування в шпиталі та за лікування в приватних лікарнях покривалося з системи соціяльного забезпечення, при збільшенні внесків на цей рід забезпечення; 2) старші особи частину оплати за лікування покривали з фондів приватних аґенцій, в яких вони забезпечені; 3) решту оплати покривали зі своєї кишені або із забезпечень.

У звіті Крайового Комітету невиразно з'ясовано ці справи, і тому важко уявити, як в практиці була б ця проблема розв'язана.

Крім того й окремі члени Конґресу подали свої проєкти в цій справі. Нюйоркський сенатор-республіканець Джекоб К. Джевітс заявив, що він підготовляє свій власний проєкт.

Справу медичної опіки над пенсіонерами має вирішати друга сесія цього Конґресу, що почне свою працю 3-го січня 1964-го року. Можна сподіватися, що в наступному році Конґрес приділить більше уваги цьому важливому питанню, яким живо цікавляться 18,000,000 виборців у віці понад 65-ох років.

Імовірно, що Конґрес може ухвалить компромісовий закон, зредаґований в дусі звіту, що його опублікував Крайовий Комітет у справі опіки над старшими особами.

ВІСІМ БІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ З ДИМОМ...

Удруге в довгій історії американської тютюнової промисловости зависла над нею чорна хмара прилюдної опінії-засуду, спертого на Господній заповіді: „Не убий". Перша хвиля, так би мовити, потрясення громадського сумління в ЗДА, а за ним і в усьому світі, прийшла в 1954-55-их роках, коли вийшли друком офіційні й найбільш кваліфіковані справоздання лікарів і науковців про тісне пов'язання жахливої недуги пістряка грудей, недуг серця і інших недомагань — з постійним куренням цигарок і інших тютюнових виробів.

Враження з опублікованих фактів і статистичних даних було величезне. Сотки тисяч курців покинули курити, внаслідок чого багатюща тютюнова промисловість у ЗДА зазнала болючих утрат. Тож тютюнові компанії наввипередки почали продукувати нові ґатунки папірос з преріжними фільтрами, широко реклямованими у пресі, радіо і телевізії — як „цілковито безпечні" для здоров'я людини.

Одночасно з цим тютюнові магнати кинули поважні суми грошей на різні нібито наукові дослідження, щоб заперечити, а бодай послабити твердження про шкідливість курення тютюну. І це врятувало тютюнову промисловість від смертельної загрози, яка зависла над нею у зв'язку з першими атаками наукових і медичних кіл.

На наших очах розгортається друга дія масової освідомчої кампанії під гаслом: „Перестань курити!" Це широко відоме гасло належить „ворогові число один" тютюнової продукції — Американському Протипістряковому Товариству.

Поважним ударом по тютюновій промисловості, цій, як називають її, „індустрії смерти", є звіт десятиособової дорадчої комісії експертів при уряді Генерального Лікаря ЗДА на тему: курення цигарок і здоров'я. Цей важливий, історичного значення звіт має появитися незабаром, і обидві сторони чекають на нього з запертим віддихом.

Роздобуті приватним шляхом відомості про цей звіт кажуть втаємниченим у його зміст особам, що це буде рішальний для мільйонів населення ЗДА і світу едикт найбільш міродайних чинників американського медичного й наукового світу.

Американські дослідники громадської опінії передбачають, які поважні зміни в господарській і фінансово - торговельній конструкції країни викличе цей рішальний офіційний звіт. Вони стверджують, що після його опублікування 67 000 000 курців у самих лише ЗДА перестануть назавжди затруювати своє тіло злощасним димом . . .

На порушену тему написав нещодавно студію-книгу сенатор М. Нойберґер із стейту Ореґон, під заголовком „Димова заслона". Ця публікація призначена в першу чергу для молоді, щоб відштовхнути її від надзвичайно шкідливої звички курення цигарок. Як звітують щоденники, недавно відбулася у Вашинґтоні ділова „перекуска" симпатиків цього сенатора. Її учасники обмірковували всі можливі „за" і „проти" такої на широку скалю розпочатої кампанії. Послуговуючись роздобутими приватним шляхом фактами із звіту Генерального Лікаря ЗДА, дискутанти висловлювали побоювання, що ще перед своїм офіційним проголошенням може бути цей звіт „розводнений". Інакшими словами, надзвичайно впливова тютюнова промисловість чинитиме розпучливі намагання, щоб злібералізувати цей звіт, притупити його гостре вістря, звернене у сторону тютюнових компаній. А чинниками, які могли б „розводнити" цей звіт є Департамент Здоров'я та Виховання і Білий Дім.

Які причини змушують противників курення боятися за „п'ять хвилин перед дванадцятою"?

Плекання тютюну у ЗДА дає прожиток для 750 000 родин. Три мільйони робітників працює у тютюнових фабриках. У шістьох південних стейтах, які мають рішальний щодо цього голос у відповідній леґіслятурі Конґресу, тютюн становить найбільше джерело прибутків. А щодо Білого Дому, то там напевно поважно застановляються над тим, щоб не завдати важкого удару промисловості, щорічний оборот якої становить вісім більйонів долярів. Це не абияке джерело прибутку для Державної Скарбниці ЗДА.

З хвилиною проголошення офіційного звіту про шкідливість курення тютюнових виробів, сенатор Нойберґер внесе до Конґресу законопроєкт який вимагатиме, щоб на кожній пачці цигарок була наліпка з написом: „Небезпека здоров'я" і щоб Конґрес реґулював висоту тару-смоли й нікотини у тютюнових виробах. Окремий законопроєкт вимагатиме змінити „етичний кодекс" у відношенні до бизнесових оголошень цього шкідливого товару.

Чи такі обмеження зменшать курення, годі сказати щось певне, твердять симпатики сенатора Нойберґера. Недавнє рішення у цій самій проблемі Королівської Колеґії Лікарів у Великій Британії, щоправда, зменшило на дванадцять відсотків споживання тютюну, але не надовго. Щоб зарадити лихові, фахівці дораджують звернути найбільшу увагу на молодь. Лише шляхом освідомлення її щодо небезпеки курення можна досягнути деяких результатів у розв'язанні цієї проблеми.

Р. Т-ний

Богдан Галайчук

ІЛЛІЯ ПРОТИ КЕННЕДІ

(II)

Найпростіше для арґентинського президента Іллії було б умити руки і відіслати немилу справу нафтових контрактів до Конґресу; було б це вигідно, але не відповідально. Маючи на увазі демагогію, про яку ми згадували, парляментарні дебати могли б перетворитися на конкурс красномовства на тему т. зв. американського економічного імперіялізму та оборони суверенности. Цієї загрози свідомі деякі американські кола, як виходить з передовиці у „Вашинґтон Пост" з 11 листопада:

„Існує небезпека, що конфлікт зарисується як проба арґентинської суверенности. Очевидно, така інтерпретація нефортунна і зайва: країна на такому рівні, як Арґентина, не потребує доказувати своєї суверенности, здійснюючи суверенне право у формі скасування контрактів; не має також вона причини приймати як виклик для своєї суверенности Гікенлюперів законопроєкт".

Цілком погоджуємося з цією опінією і без сумніву погоджується з нею Іллія. Але відмовити сенсу тій націоналістичній позиції не значить заперечити її існування і небезпеки, яка з неї випливає. Ані крайня правиця, ані крайня лівиця не мають щоденників, мають лише тижневики. В якому тоні будуть вони коментувати Гаррімановї відвідини, легко уявити, коли навести коментар із щоденника „Нотісіяс Графікас" з 12 листопада, який гонить лише за політичними сенсаціями.

На першій сторінці цього щоденника велетенськими черенками зложені заголовки: „Невідкличне рішення . . . Намагаються боронити свої особисті інтереси кампанією дезорієнтації . . . Скасування контрактів зломить нашу економічну залежність . . ." А в тексті читаємо: „Денунціюємо нафтову кампанію проти президента", з метою перешкодити в скасуванні контрактів, „які ранять нашу гідність та суверенність . . . Та кампанія вже почалася . . . Нація хоче об'єднатися в обороні того, чого ніхто не сміє їй відібрати: суверенности і права вживати природні багатства й засоби; в обороні того, що є національне і своє — нафти".

Очевидно, промови в такому тоні з парляментарних трибун не були б в інтересі ЗДА. З другого боку можуть вони бути небезпечними також для реставрованого арґентинського парляментаризму, що його партія Фрондізі звела на рівень, безпрецедентний в арґентинській історії; і що вимагає тепер незвичайної обережности, бо Іллієва партія в меншині у палаті послів, і тому стоїть перед конечністю міжпартійних порозумінь, які вимагають терпеливого вишукування спільної мови, спільного знаменника, а тим самим оминання, принаймні на початок, такої конфліктної теми, як нафтові контракти.

„Ля Пренса", один з двох найповажніших тутешніх щоденників, речник великих землевласників, вмістила 12 листопада статтю Федеріка Пінеда, який, безпосередньо після усунення Фрондізі, зайняв був пост міністра економіки, але вже через тиждень після того був усунений за деякі рішення, дуже похопні й дуже шкідливі для арґентинського господарства і, мабуть, досить корисні для його власної кишені. Ця стаття написана тонко й обережно. Абстрагуючи від мерітум спірного питання, хоч між рядками можна добачити поставу, прихильну для нафтових контрактів, Пінедо не ставить під сумнів права уряду в обороні „привернення леґальности, якщо вона справді була порушена", але вважає, що „це питання може бути розв'язане лиш судом, бо у правовому устрої нікому не вільно бути рівночасно стороною і суддею". Свідомий критики, на яку це наразило б президента, автор статті піддає йому оборонні арґументи: „Не буде це доказ слабости . . . Навпаки, буде це доказ — перед своїми і перед чужими — довір'я до справи, як справедливої". Пінедо свідомий, що на судовому шляху справа тягтиметься „ад календас ґрекас", але старається добачити в тому додатню сторінку: „Правда, судова процедура повільна, але та повільність є корисна, бо дає змогу, у низці чергових розправ, розглянути різні розв'язки для поодиноких випадків"; крім того, буде час підшукати гроші на відшкодування для вивласнених компаній.

Арґументи Пінеда дуже переконливі, але біда в тому, що арґентинська громадська опінія прийняла їх з резервою і настояла на скорій розв'язці спірного питання, маючи підставу підозрівати, що коли б Іллія не розтяв вузла мечем, це значило б, що він грає на проволоку, бажає пустити кінці у воду. Таке недовір'я засноване на довгому і прикрому досвіді. За час урядування Фрондізі ніякої афери не висвітлено, не зважаючи на домагання опозиції.

Після усунення Фрондізі створено слідчу комісію, яка зібрала поважний обтяжуючий матеріял проти його міністрів та всемогутнього дорадника Фріхері — і, тим самим, посередньо проти самого таки Фрондізі. Але як лише збройна перемога поміркованих „синіх" над безкомпромісовими „червоними", чи пак „ґорилями", відхилила двері для фріхерівського рецидиву, тимчасовий президент, Гідо, розв'язав слідчу комісію і створив на місце тієї громадської, незалежної установи окремий державний орган, т. зв. національну прокуратуру для адміністративних обслідів.

Підозріння поглибилися, коли виявилося, що новоствореній прокуратурі не передано значної частини доказового матеріялу, зібраного громадською слідчою комісією. Згодом суспільну опінію зустріло нове розчарування, коли міністер внутрішніх справ ген. Равч, разом з віце-міністр

(Закінчення на стор. 3)

Й. Сірий

КОЗАЦЬКИЙ ТЕАТР

(СПОГАД)

(1)

„Мистці вірять, що людина, а не хаос, несе в собі джерело вічности". — Андре Мальро.

Олов'яні хмари нависли над землею, білою пеленою присипав скривавлену землю сніг. З півночі тягнув холодний вітер. Переможена переважаючим ворогом, скривавлена, але не подолана Українська Армія залишила свої землі і перейшла на західньоукраїнські простори, захоплені поляками. Після підписання польсько-московської угоди в Ризі, Українська Армія, яка переступила польські кордони, мала бути роззброєна і інтернована в таборах.

Сумні були часи. Сумне, з підрізаними крильми, воякство мало опинитися за дротами. Сірі хмари налягали на знеможене серце, холодний вітер зазирав у стомлену душу.

22 листопада 1920 року.

Десь заторохкотіли по камінню колеса гармат... Почувся глухий стукіт копит об мерзлу землю... Сумними рядами простувала піхота... Все прямувало на збірний пункт. На возах, які тягнулись за піхотою, сиділи жінки, урядничкн, машиністки, хворі, а там далі, під явором, прощався козак із своїм бойовим товаришем — гнідим конем. Кінь мордою дотикав козачого жупана, шапки, ніби відчував, що настала година розлуки...

Он група гарматчиків. Дехто стоїть, дехто сидить на гарматі. Почулась сумна, як небо сіра, як вітру плач, козача пісня:

Скажи мені правду, мій
любий козаче,
Що діяти серцю, коли
заболить?

Лиця сіро-жовті, змучені; безнадійно дивляться заплакані очі жінок в далеке майбутнє. Яке воно? Що нас чекає?

Поволі під рампу підсуваються вантажні вагони. Почали сідати, щоб їхати в польські землі до таборів інтернованих.

Криваво закінчився змаг за Україну...

В душах горіло нестримноболюче бажання помсти...

— Не журіться, хлопці, не таке ще було в Україні, а проте, ніхто не зламав нашого народу! — чулися підбадьорюючі голоси старшин...

— Ще вернемось, братці, додому, не журіться! — чулося навкруги.

„Ще не вмерла Україна", — залунав могутній, розпачливий спів. І потекли сльози. Тук-так, тук-так, — вистукували колеса вагонів. Все далі й далі від рідних земель...

Аж ось і табір Олександрове-Куявський. Тут розмістились вояки 6-ої Січової Стрілецької дивізії, 4-ої київської та частини охорони Головного Отамана. Решта інтернованої армії розмістилась в інших місцевостях Польщі.

Почалися перші дні інтернації.

Не одному пригадувались незабутні слова Т. Шевченка: „Минають дні, минають ночі... Що робити?.. Чи з утоми, чи з розпуки душа завмерла... Заснули думи, серце спить".

Виникла думка, поки вияснеться політична ситуація, розпочати якусь культурну роботу. Але яку? — Заснувати драматичний гурток, щоб театральними виставами пригадувати воякам покинутий рідний край, щоб хоч краєчок України побачити на сцені.

Але костюми, декорації, де то все взяти?

І от таке тяжке, майже безнадійне, завдання бере на себе група мрійників — аматорів театру і засновує Драматичне Товариство ім. М. Садовського, на еміґрації в Польщі, в Олександрові-Куявському. Попрощались на якийсь час з Марсом і звернулись до Мельпомени.

Одночасно почав організуватись і хор. Очевидно, з хором справа була легша, ніж з театром.

Робота над створенням театру в скорому часі дала свої позитиви.

Не в одного глядача заходили очі сльозами, коли бачив він на сцені рідні краєвиди, знайомі постаті, не в одного тріпотіло серце, коли слухав дорогу, рідну пісню-мову.

„Я ВІДВІДАВ УКРАЇНУ" МАТИМЕ ПРОДОВЖЕННЯ

„Я ВІДВІДАВ УКРАЇНУ", репортаж інж. Степана Куропася з його поїздки в Україну літом цього року, 13 фейлетонів якого були надруковані на цьому місці в „Свободі" від 25-го до 13-го листопада 1963 (чч. 204-216), вкоротці знову продовжуватиметься на цьому місці.

СТОЛІТНІЙ „ЗАПОРОЖЕЦЬ” ЗАХОПЛЮЄ ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І НЮ ЙОРК

Саме сто років тому в столиці царської Росії, в Петербурзі виставлено на сцені Маріїнського театру комічну оперу „Запорожець за Дунаєм". Автором музики опери „Запорожець за Дунаєм" був видатний співак петербурзької опери Семен Гулак-Артемовський, небіж письменника Петра Гулака-Артемовського. Семен Гулак-Артемовський учився в Італії і там захопився музикою Моцарта. Для своєї опери він використав Моцартову оперу „Викрадення з сераю", перобивши готові Моцартові арії, як теж і використав українські народні пісні. Сама опера поєднує модну в той час в Европі турецьку тематику з українською. Композитор виступив у головній ролі в першій виставі цієї опери, яка від цієї першої вистави втішається постійним успіхом. Ролю Карася виконували згодом такі аси української сцени, як Марко Кропивницький, Іван Рубчак, чи Іван Паторжинський. До сьогодні „Запорожець за Дунаєм" є окрасою репертуару українських театрів.

Тож і зі сантименту і з уваги на мистецьке багатство цієї нашої опери відзначається її сторічний ювілей теж і в Америці. Український Хор імени Тараса Шевченка в Клівленді, що його музичним керівником є проф. Ярослав Барнич, колишній диригент оперети у Львівському Театрі, підготовив виставу „Запорожця" і повіз її по більших осередках українського поселення у ЗДА. В суботу, 9 листопада відбулась вистава „Запорожця" у залі Тавн Гол у Філядельфії. Столітній солемізант „Запорожець" мав на своєму віку великі дні успіху. Передові, найвизначніші наші співаки-актори вважали собі честю виступити в цій народній опері. То ж і Ярослав Барнич не міг у нашій дійсності намагатись перевершити дотеперішні вистави „Запорожця". Та він поставив собі іншу ціль: показати цю народню оперу в повноті її побутово-народної краси, використавши для цього сотню співаків хору ім. Шевченка, як теж і солістів-співаків, які голосово підходили для виконання окремих партій, та й балетну групу молоді. У висліді послідовної праці вийшла вдала і гарна вистава, яка не лише знайшла призвання у власної публіки в Клівленді, але й яка притягнула на виставу у Філядельфії рекордове число глядачів і дала їм приємну розвагу й насолоду. В ролі Карася виступив Я. Сітельник. Гарний голос, а ще більше акторська здібність дали змогу йому відтворити образ Карася в традиційному стилі — такого, яким він залишився у пам'яті з давніх вистав. Його партнеркою була Ія Мацюк, яку філядельфійська публіка мала нагоду пізнати, як талановиту співачку-солістку ще перед кількома роками. Шовковий голос її Мацюк вибивався в усьому ансамблі. Партією Оксани співала С. Климець-Сахно з повною безпосередністю і безпретенсійністю. Її партнером в ролі Андрія був В. Мельничин; він проспівав молитву із зворушенням. Султаном був д-р В. Боднар, Імамом — П. Зелений, а Селимом-Агою — М. Задойний. Всі вони співділяли в повному загальному успіху вистави. Велике враження викликав виступ балетної групи осередку СУМА у Клівленді під Керівництвом В. Богуславського. Всі ці танцюристи — це шкільна молодь й успіх їх виступу не лише в талановитому відтворені народних танків, але й в молодечому ентузіязмі і щирій любові для українського народнього танку, для українського мистецтва. Публіка зрозуміла це досягнення керівників вистави, що спромоглись включити до цієї ювілейної постанови нашу молодь, і тому не щадили цій молоді оплесків і признання. Те саме треба сказати про хор імени Тараса Шевченка, який збагачував цю виставу народної опери і звуком пісень і мережею народніх строїв. Сценічне оформлення скромне, та виконавці прибули з далека і годі вимагати, щоб везли із собою коштовні декорації. Найбільшу працю вложили у виставу музичний керівник проф. Ярослав Барнич і керівник постанови п. Слава Барнич. Ярослав Барнич мусів ще й в самий день вистави перевести проби із новозаангажованою професійною оркестрою; йому помічною була піяністка І. Заячківська-Гаврилюк. Слава Барнич мала трудне завдання вивести на сцену великий балетний ансамбль і хор у складі повної сотні співаків. Повне признання численної публіки — це та нагорода, що найбільше ціниться за мистецьку працю. На добавок клівлендські гості виконали музичну картину Петра Ніщинського „Вечерниці". Ніщинський задумав був написати музику до Шевченкового „Назара Стодолі". Вечорниці — це картина для задуманої опери. Це зразок побутової картини, майже живцем списаної з життя. Ця музична картина втішається не меншою популярністю ніж „Запорожець". Клівлендський хор виконав її з увагою й любов'ю.

В Ню Йорку

10-го листопада 1963 року в Ню Йорку в залі Фешен Інституту відбулася вистава „Запорожець за Дунаєм" — оперети Гулака-Артемовського на три дії, та „Вечерниць" — музичної картини на одну дію. П. Ніщинського в супроводі оркестри.

Тут всім було де виявити свої таланти. Професор Ярослав Барнич багато попрацював над удосконаленням хорів та музичного супроводу. Всі співочі номери були філігранно опрацьовані. Деякі місця зазвучали по новому. Багато знань й таланту доклав професор, що добре знає закони сцени. Він вніс багато цікавих деталей у постановку, відчувалася диференціяція, все було глибоко правдоподібне. Довголітня праця професора Ярослава Барнича — це велика заслуга, — це подвиг. Дуже цікавим вийшов фінал оперети, — 3-тя дія, де по новому в ролі Андрія зазвучав голос п. В. Мельничина — трагедійно велично, він викликав глибоке зворушення, а в декого навіть сльози були. Артист володіє досконалим рухом, що доповнює також його співочі можливості, особливо в сцені з Оксаною. Велике й глибоке дихання, що дозволяє довго тягнути ноту на одному видихові — п. Мельничин в ролі Андрія майстерно використовує.

Професійна артистка С. Климець-Сахно має гарний і сильний голос, в ролі Оксани вона створила милу українську дівчину — вона молода й переконлива. Мелодійність, діяпазон, теплота її голосу справжній драматичний темперамент співачки викликали захоплення. Тут досягнуто злиття драми з музикою. Актори зуміли донести до глядача думки письменника. Вистава мала великий успіх. Після вистави сцена заповнилася великими кошами квітів. Артист Я. Сідельник любить свого Карася, сцена після передягання у нього здається чи не найкраща. Надіємося, що п. Сідельник не залишить свого улюбленого Карася й побажаємо йому в майбутньому творчої радости, а також й його дружині „Одарці" — у виконанні артистки п. Ії Мацюк. Вони обоє внесли багато теплоти і свіжого гумору. Пан П. Зелений в ролі Імама нагадав мені слова одного відомого критика: „що для актора, потрібні — міцна будова, струнка висока постать, звучний та гнучкий голос; для нього потрібна ще організація вогненна, вразлива, що раптово запалюється, обличчя рухливе, справжнє дзеркало всіх почуттів, здатність любити і страждати глибоко та безмежно".

„Не зупиняйся на рядках і римах, а зупиняйся на змісті" — це вдалось панові д-рові В. Боднарові в ролі Султана перевтілитися.

„Вечерниці" музична картина на одну дію П. Ніщинського в супроводі оркестри, — постава, яку можна рекомендувати як зразок для здійснення іншим. Тут кожний стежив за ходом дії і ні на мить не забував, що він на сцені і своєю особою повинен доповнювати цей хід. Віртуозність, особливо чоловіків, безмежна в балетній групі Осередку СУМА в Клівленді — керівник В. Богуславський. — Прекрасні, грацийні дівчата. П. керівник добився експресії наростання. Гучні оплески, що вимагали безмежного повторення, були найкращими свідками успіху. „Колись одна із газет писала у статті „Святая Земля": „Українці мусіли б створити палац, гідний свого театру. Коли ж люди, що вважають цей театр якимось другорядним, нижчим родом мистецтва, то це тільки тому, що вони не знають його, і тому, що не вистачає йому, належної висоти — п'єдесталу".

Як південний театр, він сповнений життя, руху, емоцій, яскравих барв, він нерозривно зв'язаний з народною стихією.

Народ живе, живе, і справжній народний театр. Він не боїться ні соціяльних мотивів, коли вони вихоплені з самого життя. Ні сантиментальности, якщо здатність почувати не зім'ята в його глядачів грубістю.

Побажати відповідним організаціям вжити всіх заходів допомоги — продовжити життя такого найкращого „Велетня" української еміграції. Щасти їм Боже! Поділяю сум всіх, що не могли зайти до театру за відсутністю місць й побажання брати більшу залю!

Н. Кій

Діллон передбачає збалансований бюджет

Вашингтон. — Секретар скарбу Даґлес Діллон, зізнаючи в Сенатській Фінансовій Комісії, заявив, що збалансований федеральний бюджет буде можливий аж в 1967-му або в 1968-му фінансовому році. Але це зможе статися тоді, коли Конґрес ухвалить закон про зменшення прибуткових податків на суму 11 більйонів долярів, як це запроектував уряд. Діллон погодився з республіканським сенатором Еверетом МекКінлі Дірксеном, що в найближчих двох роках, можливо, треба буде збільшити висоту федерального заборгування до 330 більйонів дол. Палата збільшила цю висоту до 315 більйонів дол. Це збільшення буде важне до 30 червня 1964-го року, якщо його схвалить Сенат.

Дня 16-го листопада з волі Всевишнього відійшов

у Вічність Парох Ніяґара Фолс

о. ТЕОДОР ЛЕВИЦЬКИЙ

Покійний народився дня 4-го серпня 1889 року в Храпличах, повіт Перемишль.

Рукоположений на священика 1916 року, Покійний був парохом Рижкової Волі та місто-деканом Ярославського деканату. На еміґрації душпастирював в таборах поселенців в Німеччині.

Похорони відбулися в Ніяґара Фолс, дня 20-го листопада ц. р.

Горем прибиті

БОГДАН — син, ІРИНА — синова
ІРЦЯ й ТАРАС — внуки

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Сергій К. ПАСТУХІВ: Ой, зійшла зоря вечеровая . . .

Людмила МОРОЗОВА: Хата на Поділлю, к. Вінниці, рік 1942

Сергій К. ПАСТУХІВ: Зимовий Похід

„КРИНИЦЯ”
В-во кольорових ЛИСТІВОК
З НАГОДИ
СВЯТА РІЗДВА ХРИСТОВОГО та НОВОГО РОКУ
— пропонує —
РІЗДВЯНУ — СЕРІЮ
10 КАРТОК,
під ГАСЛОМ:
— УКРАЇНА —
ЇЇ ПРИРОДА, ЛЮДИ, ІСТОРІЯ.
На звороті карток уміщено КОЛЯДИ й НАРОДНІ ПІСНІ, для НАШОЇ МОЛОДІ.
ШІСТЬ КАРТОК у значно побільшеному форматі.
ДО КАРТОК КОВЕРТИ.
ЦІНА СЕРІЇ
10 карток і 10 ковертів — 1 долар, з пересилкою.
Окрема листівка — 10 центів.

Михайло МИРОШ: „Гуцулка"

Надія СОМКО: „Христя"

Іван КУЧМАК: Коляда на Галицькім Поділлю

Замовлення надсилайте по адресі:
P. O. BOX 175,
217 West 18th Street
NEW YORK 11,
New York

Надія СОМКО: Різдвяна Ніч на Полтавщині

„КРИНИЦЯ" —
НАЦІОНАЛЬНЕ ВИДАВНИЦТВО
Українські малярі; українські сюжети.

3 картки — старовинних українських взорів.

„КРИНИЦЯ" —
висилає також
ПЕРШУ, ДРУГУ і ЧЕТВЕРТУ СЕРІЇ.
Ціна кожної серії $1.00

ЗМІСТ СЕРІЙ:

1-ша СЕРІЯ: І. Кучмак: НА ЩАСТЯ, ПЕРЕД БУРЕЮ, ЖНИВА; М. Жеваго: В ПОНЕВОЛЕНІЙ УКРАЇНІ; Н. Сомко: ЯРМАРОК В ЧЕРНІГІВЩИНІ.

2-га СЕРІЯ: Сергій Васильківський: КОЗАЧА ЛЕВАДА і ЧЕРЕЗ РІЧКУ; Сергій Кіндзерявий-Пастухів: ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ, ГЕТЬМАН Б. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ, ГЕТЬМАН П. САГАЙДАЧНИЙ, ВІТРЯКИ; С. Макаренко: Т. ШЕВЧЕНКО; Надія Сомко: ДІВЧАТА, КВІТИ; Л. Шевчук-Дністрова: ГЕЙ, ПОЛЯ!

4-та СЕРІЯ: Михайло Мирош: БОЖА МАТИ — ПОКРОВИТЕЛЬКА ГУЦУЛЬЩИНИ; Василь Кричевський: КИЇВ — АНДРІЇВСЬКА ЦЕРКВА, КИЇВ — ВИГЛЯД НА ПЕЧЕРСЬКУ ЛАВРУ, КИЇВ — ПОДОЛ І БРАТСЬКИЙ МАНАСТИР; Сергій Кіндзерявий-Пастухів: ВІЩИЙ ОЛЕГ; Михайло Мирош: МАЙСЬКА НІЧ, ГУЦУЛ, МАТЕРИНЕ ЩАСТЯ; Надія Сомко: НЕЗАБУТНІЙ СВІТАНОК і НАС ЖДУТЬ.

ВИЙШЛА З ДРУКУ БРОШУРА

під назвою:

“ЯК ЦЕ СПРАВДІ БУЛО”

СПРАВА НЕПРИЙНЯТОЇ ЗЕМЛІ З ШЕВЧЕНКОВОЇ МОГИЛИ ДО ПАМ'ЯТНИКА Т. Г. ШЕВЧЕНКА В ВАШИНГТОНІ

Написав:

ПЛАТОН СТАСЮК

бувший касир Комітету Будови Пам'ятника Шевченкові в Вашингтоні

ЦІНА БРОШУРИ 35 Ц.

Заплату приймається поштовими марками.

Замовлення слати на адресу:

P. STASIUK
P.O. Box 38, Cooper Sta.
New York 3, N.Y.

В 20-те РІЧЧЯ ТРАҐІЧНОЇ СМЕРТИ
1943 — 1963 рр.
інж. лісництва у Надвірній
ІВАНА ЛЕВИЦЬКОГО
розстріляного в жорстокий спосіб ґештапом, 28 листопада 1943 року у Ворохті, враз з іншими 9-ти закладниками, —
буде відслужена
ПОМИНАЛЬНА ЛІТУРГІЯ З ПАРАСТАСОМ
в церкві св. МИКОЛАЯ в Міннеаполісі, Мінн.
в четвер, 28 листопада 1963 р.
(Тенксґівінг Дей) о годині 9-ій рано.
Запрошує до участи всіх — брат
митр. прот. Др. Володимир ЛЕВИЦЬКИЙ з родиною

З глибоким жалем та смутком повідомляємо Рідних і Приятелів, що 7-го листопада 1963 року помер на 76-му році життя, наш Найдорожчий БАТЬКО та ДІДУСЬ

Д-р ІВАН ЮЗИЧ

Похорон відбувся 11-го листопада 1963 року з церкви Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії в Дітройті.

Горем прибиті
МАР'ЯН СВЯТОСЛАВ — син
з дружиною ХРИСТИНОЮ
та синком ІГОРЕМ

Замість квітів сл. п. Пані-Матки МАРИНИ ДАНИЛЕНКО складаю на видавничий фонд „Веселки" 5 долярів.
Павло ДУБРІВНИЙ

Вступайте в члени УНСоюзу!

Українська Вільна Академія Наук у США
НАУКОВЕ ЗАСІДАННЯ
відбудеться в неділю, 24-го листопада 1963 року о 6 год. 30 хв. веч. в приміщенні Академії: 206 Вест 100 вул., Ню Йорк
Доповідь проф. Зіновія ЛИСЬКА: „Йонійські ритми в українських народних піснях"
АКАДЕМІЯ

Д-р МАРІЯ ЯРОСЛАВСЬКА
ДЕНТИСТ
ПОВЕРНУЛАСЬ ПІСЛЯ ДВОХМІСЯЧНОЇ ПОЇЗДКИ ДО АРҐЕНТИНИ
і продовжує свою практику
В ДНІ
ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР, П'ЯТНИЦЯ і СУБОТА
ПРИЙОМ ТІЛЬКИ ПІСЛЯ ДОМОВЛЕННЯ
телефонічно на ч. MO 2-5181
782 WEST END AVENUE — NEW YORK 25, N. Y.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТСЬКІ ГРОМАДИ
запрошують всю Студентську Молодь на
„ОСІННЮ ЗАБАВУ"
COLUMBIA і NEW YORK UNIVERSITY
яка відбудеться
в СУБОТУ, 23-го ЛИСТОПАДА 1963 року
в NYU, LOEB STUDENT CENTER
Washington Square South (п'ятий поверх)
Початок в 8-ій год. веч. Вступ $1.25
Буфет з напитками.

Степан Куропась

Громада Шикаґо і „Свобода"

І знову скажуть люди, пишуть у „Свободі" про „Свободу". Вже стільки цього було, вже все про неї знаємо, надокучило нам про „Свободу" читати, — скажуть деякі українські патріоти! Даруйте, добрі люди, але я про „Свободу" писати не буду! Не може писати про себе і сама „Свобода", бо як може ювілят сам про себе писати, сам себе вихваляти?! Воно виглядало б на те: „Хвали мене ротоньку бо тя.. розідру". Я лише кілька слів про шикаґівську громаду з нагоди 70-річчя „Свободи",

І так, ніде правди діти, наша громада таки в „Свободі" має багато місця. Дістає від неї добру „службу". Дістає, бо має численних кореспондентів, що пишуть до „Свободи". І буває не раз, як довго не надрукована якась стаття чи допис, то роблять крик дописувачі. До мене кличуть:— Дивіться, нема моєї статті. Напишу, щоб звернули, поміщу деінде. — Статтю мою справили до непізнання. Інші кричать: а я правду писав. Не знають вони, сердеги, що за „таку правду" Союз вже дорого заплатив. Хоч Союз виграв процес, за наклеп, то така „справа гонору" вимагала великих коштів. І наша громада і інші громади Америки і Канади мали і мають претенсії. І добре, що мають, видно, що пресу УНСоюзу читають.

Але, що дають громади „Свободі" в заміну? — А що можуть дати, — спитає дехто? Та можуть дати на пресовий фонд, бо „Веселка" дефіцитове видавництво. — Рятуймо нашу молодь, — кричимо, а передплатників „Веселки" — як кіт наплакав.

На ювілейних відзначеннях „Свободи 200 - 300 осіб навіть у великих громадах! а на ювілеях одиниць багато більше. Є у нас заслужені люди що 60 чи 70 років досягли. Для справи України 40 чи 50 років життя дали, і їм належиться пошана. Треба йти! А зі „Свободою" як? Вона від народження для нашого народу працює. Грамоти навчала во время оно! Ширила національну свідомість, обороняла нашу справу. Довг вдячности належиться 70-літньому ювілятові. Бо з яким лицем можемо глядіти в його сторону, як не пошануємо його в середу 27 листопада на бенкеті в Мартінік на 95-ій вулиці і Вестерн евеню.

Американський світ зрозумів вагу чужомовної преси. „Шикаґо Трибюн", що має кілька мільйонів читачів, призначила редактора, який матиме промову з нагоди 70-річчя „Свободи" на бенкеті. Громада Шикаґо не може посоромитися і прийде віддати честь — кому честь! П'ять долярів не для „Свободи", а для себе на вечеру на бенкеті варт жертвувати для маніфестації, як доказ, що українці люблять свою пресу, нею інтересуються і шанують вік і працю 70-літнього добродія чи добродійку ‚Свободу". Побачимо, чи воно так буде в середу в навечеря американського празника — Свята Подяки! —

Вісті з Ст. Петербурґу, Флорида

У вересні рік минув, як до нашої громади заїхав місіонар о Лійо Шлосар, римо-кат. монах-священик, з недалекого монастиря оо. Бенедиктинів. От. Шлосар є німецького роду. Не може по українськи говорити, але може правити всі наші Богослуження. Він цілий рік приїздив до нас і раз в місяць правив Сл. Божу в залі ‚Найт оф Колюмбус', а минулого вересня почав правити кожної неділі в авдиторії церкви Серця Христового, в Пінелос Парк.

В неділю 24-го листопада відбулось в нас посвячення статуїї Пр. Діви Марії, котру поставили перед своєю хатою панство Левенці. Посвячення довершив наш парох о. Шлосар при участі хору, до котрого Андрій і Марія Левенець належать. Статуя все гарно освічена, та прикрашена різнородними цвітами, ніби вказує, що тут живуть добрі українські християни.

Панство Левенці, свідомі українці, любителі свого народу, співу, рідної церкви, належать обоє до УНСоюзу, Відділ 5 в Асторії Лонг Айленд. За їх поміччю, в нас відновлено Клюб, зорганізовано хор, котрий співає, щонеділі на Службі Божій, як рівнож час від часу виступає на американських сценах.

По посвяченню статуї пані Левенець запросила хористів в гостину, котру приготовили їх приятелі. Під час гостини нижче підписаний сказав пару слів про потребу видання діточого журналу „Веселка", як рівнож перевів збірку; жертвували слідуючі: панство Левенці $ 3.00, а по $ 2.00 жертвували п-тво Совіч, Дічок, Заводко, Гузар, Силк, Похмурські. По $ 1.00 Дондар, Свіндела, Бенус, Дячик, Сруш, Глес, пані Піоса 50 ц. На другий день новоприбулі п-тво Білоуси доложили $ 1.50, то разом $ 23.00 висилаємо до „Свободи" на призначену ціль.

Мих. Похмурський

„Веселий Львів" в Шикаґо

(О-а) в суботу 9 листопада Шикаґо гостило в себе артистів колишнього львівського театру малих форм „Веселий Львів", що цим разом був справді веселий.

Програма п. н. „Може останній вже раз . . . !" пройшла з успіхом. Виконавці виконували якнайкраще. Публіка у виповненій по береги авдиторії школи Шопена нагороджувала їх рясними оплесками. Присутні львов'яни перенеслися на мить у рідне місто, коли Марія Лисяк проспівала настроєву пісню про Львів, яка неодному витиснула сльозу з очей, або коли Пінот-Рудакевич пригадав всім львівського батяра. Ірина Лаврівська повна темпераменту, як звичайно незаступима в шаржах та скечах, а Юрій Лаврівський своєю піснею здобув вже давно шикаґівську публіку. — Незвичайно тепло привітала публіка видатного артиста Богдана Паздрія, який вперше загостив до Шикаґо.

Вечір пройшов мило, а фінальна пісня Олега Лисяка „Я люблю Шикаґо" полонила публіку. Виставка четверта з ряду відбулася заходом місцевого Клюбу Львов'ян.

233-ій Відділ УНСоюзу в Лорейн, Огайо при праці

10 жовтня відбулися в нас піврічні інформаційні сходини членів нашого Відділу для обговорення різних організаційних і актуальних справ Відділу, а головно нової „акцидентальної" полиси УНС, та 70-ліття „Свободи".

Відповідну доповідь на цю тему виголосила головна радна УНСоюзу п-і Осипа Олінкевич з Клівленду. Прелеґентка довше зупинилася над обговоренням нової полиси для забезпечення від нещасливих випадків, яка знайшла поважне заінтересування серед членства Союзу, і можна сподіватися, що в короткому часі поважне число наших членів скористає з цього дешевого і так потрібного забезпечення. Пані Олінкевич подала ще багато цінних інформацій про працю і значення УНС, а в дискусії відповідала на різні запити, що їх ставили заінтересовані члени Відділу. Відносно святкування 70-ліття „Свободи" рішено приступити до спільної програми, яку підготовляє Окружний Комітет Відділів УНС в Клівленді тому, що наш Відділ замалий, щоб міг самостійно відзначити цей ювілей. Свою доповідь закінчила п. Олінкевич закликом до посиленої праці над присднанням нових членів, щоб наш відділ здобув у цьому ювілейному році почесну відзнаку ім. о. Грушки.

Дякуючи присутнім за участь, а п. Олінкевич за цікаві інформації, предсідник Відділу п. Я. Рудяк закрив збори.

Секретар

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу у Філядельфії, Па.

повідомляє оцим, що

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКОЇ ОКРУГИ

— відбудуться —

в неділю, 8-го грудня 1963 року

в залі Українського Спортового Осередку „ТРИЗУБ"

при 4930 N. Broad Street — Philadelphia, Pa.

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

Відкриття; вибір президії; вибір номінаційної комісії; звіт Управи; звіт Контрольної Комісії; дискусія над звітами; уділення абсолюторії; доповідь головного секретаря УНСоюзу д-ра Ярослава ПАДОХА; вибір нової управи; закриття.

До участи в Зборах зобов'язані предсідники, секретарі та інші відділові урядники і конвенційні делегати наступних Відділів УНСоюзу:

45, 62 83, 105, 116, 128, 153, 154, 156, 163, 166, 173, 189, 237, 239, 245, 247, 248, 261, 268, 321, 324, 331, 339, 347, 352, 362, 375, 378, 383, 388, 397, 424, 430, 479

Початок: 1 год. по пол.

Прохаємо Відділи і майбутніх учасників Зборів зарезервувати собі час на ці Збори.
У Зборах візьмуть участь:

Д-р Ярослав ПАДОХ, Головний Секретар УНС
Олена ШТОГРИН, Головна Радна УНС
Д-р Володимир ҐАЛАН, Голова Конт. Комісії УНС
Іван ОДЕЖИНСЬКИЙ, Головний Радний УНС

За Окружну Управу:

Степан ГАВРИШ, голова
Роман БЕДНАРСЬКИЙ, секретар

ІЛЛІЯ ПРОТИ КЕННЕДІ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ром О'Доннелем, заарештував, на основі закону про виїнятковий стан, низку відомих фрихеристів та інших аферистів, а сам дістав від президента Гіда димісію; арештованих передано слідчим — і за кілька тижнів вони опинилися на волі.

Реакцію суспільної опінії можна було помітити і навіть зміряти „голим оком". На доручення уряду одна приватна установа, що спеціялізується в дослідженні суспільної опінії, провела — у серпні 1960 року і вдруге минулого року, після упадку Равча — анкету, ставлячи питання: „Чи вважаєте ви, що в Арґентині можна, маючи гроші або впливи пустити кінці у воду в будь-якій справі?" У 1960 році потакуючу відповідь дало 42 відс. обслідуваних громадян, у 1963 — 71.8 відс.

Отже, кругло 72 відсотки арґентинців, на власному досвіді прийшовши до переконання, що корупція є невиліковною недугою арґентинської демократії, стало перед дилемою: або погодитися з такою демократією, або прийняти Кастрів спосіб хірургіхного лікування — поставити під „паредон", тобто під „стєнку", тих безнадійно хворих провідників демократичної суспільности, а вслід за тим і саму репрезентативну демократію, яка йде на співжиття з корупцією, яка нездатна витворити протиотрути на ту недугу.

На основі кошмарних вислідів анкети можна оцінити як слід небезпеку, яка зависла була над репрезентативною демократією в Арґентині — і хто знає, чи лише в Арґентині. І можна зрозуміти причину виборчої перемоги Іллії, не зважаючи на неспівмірність сил: на фінансову потугу Фріхері, побудовану на корупції, яка давала необмежені можливості оплачувати пропаґанду, підкупляти перонівські провідні кадри і т. д. Завдяки Равчові арґентинський виборець довідався, якими грішми оплачено велетенські передвиборчі афіші „народнолюдового фронту". Арамбура, не знав, хто фінансує не менш коштовну виборчу пропаґанду, але інтуїтивно вичував у в ній запах нафти. Тому віддав він голос за стару, традиційну партію, яка не мала фондів на ширшу виборчу пропаґанду; голосуючи за Іллію, арґентинська демократія чіплялася останньої дошки рятунку.

Іллія свідомий причини виборчої перемоги, свідомий, що йому, скромному лікареві, припала історична роля останньої дошки рятунку демократії. Він знає, що суспільна опінія, перевражливлена ланцюгом розчарувань, прийняла б будь-яку проволоку — ревізію контрактів або спрямування справи на судову дорогу — з підозрінням, яке захитало б віру в демократію, в можливість існування демократії з чистими руками. І що він може закріпити той молодий паросток віри в демократію лише спектакулярним жестом: витинаючи негайно джерело небезпечної зарази, касуючи одним розчерком пера всі нафтові контракти, що він таки й зробив. Він не міг не зробити того драстичного кроку, дармащо усвідомлює труднощі, на які наражає Кеннеді та його історичне діло: Союз для Поступу.

(Кінець)

Посмертні згадки

ПАВЛУЦЬКА НЕЛІ, членкиня 367 Відділу УНСоюзу в Рочестер, Н. Й., померла 27-го жовтня 1963 р. Покійна родилася 23-го березня 1899 р. в с. Поздячі, пов. Перемишль, Україна. До Т-ва і до УНСоюзу приступила в червні 1940 р. Була чесна і совісна членкиня. Полишила в смутку мужа Михайла, 1 сина Василя, племінників і племінниць. Похорон відбувся 30-го жовтня ц. р. з похоронного заведення до церкви св. Йосафата, відтак на цвинтар Голі Сепалчер при участі Родини, Знайомих, сусідів і членів Т-ва. Вічна Їй Пам'ять!

В. Попович, секр.

КАТЕРИНА САВИЦЬКА, членкиня Т-ва Дністер 361 Відділ УНСоюзу в Ню Йорку, Н. Й., померла 26-го жовтня 1963 р. по довгій і важкій недузі. Покійна родилася в с. Звенигород, пов. Бібрка, Україна. За життя своєю лагідною вдачею здобула собі прихильність між людьми. Полишила горем прибитих, мужа Василя, активного члена Товариства „Дністер", і його кол. урядовця, синів Володимира і Михайла, невістки і 4 внуків. Похорон відбувся 30-го жовтня 1963 р., при численній участі Родини та Приятелів з з церкви св. Юра. Вічна Їй Пам'ять!

Управа Товариства

ВАСИЛЬ РИБАК, член Т-ва „Українська Січ" 39 Відділ УНСоюзу в Сиракюзах, Н. Й. помер 29 вересня 1963 р., по короткій а тяжкій хворобі, проживши 55 років життя. Покійний народився в с. Мозолівка, пов. Підгайці і дволітнім прибув з родичами до ЗДА. Був діяльним в церковних і громадських організаціях та відзначався здібностями і працею в спортовім житті, як член спортової дружини 39-го Відділу УНС. Полишив у великому смутку дружину Марію, синів Дейвида, Василя і Івана, 2 братів і 3 сестри. Похорон відбувся 1 жовтня ц. р. з похоронного заведення до церкви, а відтак на вічний спочинок на церковний цвинтар св. І. Хрестителя в Сиракюзах. Останню пошану Покійному віддали — Родина, Приятелі, Знайомі і Союзовці. В. Й. П.!

УПРАВА ВІДДІЛУ

АННА МЕЛЬНИК, довголітня членка 367 Відділу УНСоюзу в Рочестері, Н. Й., померла 12 жовтня ц. р. Покійна народилася в 1894 р. в с. Завадка, пов. Калуш, Україна, прибула до ЗДА в 1914 р. і тут в жовтні цього ж року одружилася з Антоном Мельником. Полишила в смутку, крім мужа, синів Михайла, Богдана, Івана, Григорія і Степана, які всі є членами УНСоюзу та 12 внуків. Вічна Їй Пам'ять!

ТАРЗАН, ч. 5144. Тарзан в бою!

INSPIRED BY THE SUDDEN ARRIVAL OF REINFORCEMENTS, TARZAN BROKE FREE FROM THE NATIVES THAT HELD HIM.

WITH A BELLOWING CRY HE SPRANG FORWARD TO JOIN THE FRAY--

AND TO FIGHT BESIDE THE COURAGEOUS CAPTAIN REYNARD!

Заохочений наглим прибуттям підкріплення, Тарзан звільнився від тубільців, що його тримали.

Зі сильним риком він скочив вперед, щоб присднатися до бою...

І щоб боротися поруч відважного капітана Рейнарда!